

הרב נריה: ישנם המאשימים את בני

כתוצאה מחישובים פוליטיים ולא מתוך רצון להתחרות במישהו אחר, אלא מתוך כוונת אמת לשם שמים, לפתור בעיה כאובה של נוער מוגדר, לקרב אותו לתורה, לאהבתה, לקיום מצוות, למידות טובות שבין אדם וחברו, הצליח ה' דרכנו, והיום הטיפוס הנורמאלי של בוגר ישיבת בני-עקיבא הוא צעיר בריא בגופו

לכעיות מחיה וכלכלה. עשר שנים ארכה ההתלבטות בדרכה של הישיבה. משקיבלה את צורתה המוגמרת והוכיחה את יכולתה החינוכית הפכה הישיבה הבודדת ל"אם הבנים שמחה". בתקופה מסוימת עמדנו במצב שבו נדרשנו לפתוח ישיבת בני-עקיבא חדשה מדי שנה! וכיון שהמפעל הזה לא קם

קטעים מראיון עם מו"ר הרב משה צבי נריה זצ"ל שהתפרסם לראשונה ב"זרעים" לפני ארבע שנים

ראיון: חגי הוברמן

הרב נריה אהב את בני עקיבא, את התנועה כולה על חניכיה ובוגריה ואת מה שהיא יצגה – אהבה שאינה תלויה בדבר. בתקופת כהונתי כמוזכ"ל לא היה הרב נריה זצ"ל מעורב בניהול השוטף של התנועה אך הייתי מתייעץ בו תכופות בעניינים עקרוניים.

הוא הקפיד לקרוא בעיון את כל פרסומי התנועה חכיתי להערות ממנו עת עבר על הכתוב. הוא ראה תמיד לנגד עיניו את המהלך הגדול – החזון, אך לא פסח גם על הפרטים הקטנים ביותר. באחד הפעמים העיר לי על נושא עקרוני שראוי להקדיש לו תשומת לב גדולה יותר ובאותה עת העיר על טעות בציטוט מראה מקומות באחד המאמרים בזרעים.

לקראת הועידה הי"ח – ועידת העז והענוה בפסח תשנ"ג בקשתי מהרב לחבר שיר לכבוד התנועה ותוך 24 שעות קבלתי במתנה את "בעוז קדימה" שיר הועידה.

באחד מסניפי התנועה חל משבר בצוות ההדרכה וחבורה שלמה סרבה להשתלב בהדרכה. היה צורך לשכנע שני כתורים מעולים להכנס להדריך וכל מאמצי עלו בתוהו. גם אחרים ניסו אך העלו חרס בידם. שניהם למדו בכפר הרא"ה, צלצלתי לרב נריה ובקשתי את עזרתו.

הרב לא ראה בכך פחיתות-כבוד, אדרבה, ראה זאת כחלק מאחריותו ובאותו יום נפגש עם שניהם ולאחר שיחה קצרה ניאותרו כמובן.

הרב עודד אותי ביותר להמשיך תוכנית לימוד המשניות שהנהגנו והיה גאה בתהחזקות הצד התורני כחלק מהגשמת משנת תורה ועבודה.

אני מבקש לצטט דברים שכתב ב"זרעים" (סיון תרצ"ו) (תחת השם הספרותי קטינא):

"אתה מתגעגע לימים עברו לימים שהיינו משפחה קטנה. אתה אומר: אז הייתה אינטימיות יותר הרגשת אחוה פנימית וכו'.

הצדק אתך, אמנם אז היה כך אבל עליך לדעת עכשיו מוכרח להיות אחרת.

...וסוף סוף לא עלינו המלאכה לגמור. מחובתנו לעשות כמה שיש ביכולתנו ולא יותר. הבאים אחרינו ימשיכו, העיקר: להגיע עד המקום שהוקצב לנו עד מקום שידינו מגעת כלומר – לא פחות!"

לאורו נלך

אלחנן גלט

מוזכ"ל התנועה בשנים תשנ"ג – תשנ"ו

כך התגבש הרעיון שבסופו של דבר הביא לידי מחשבה על הקמת ישיבת בני-עקיבא עצמאית עם נוער משלנו, עם גישה חלוצית, ישיבה שבה יהיו מצד אחד הלימוד הישיבתי המסורתי ומצד שני האווירה הרעננה של תנועת נוער: שירה, ריקוד וגיבוש חברתי.

כך צמחה הישיבה בכפר-הרא"ה שכאה לפתור בעיית הנוער שבא מהבתים של היישוב החדש. בתחילתה היא היתה במתכונת יותר מצומצמת, בתיאום עם הכיוון הקיבוצי של בני-עקיבא, להקים הכשרה תורנית לקראת חיים קיבוציים ברמה דתית יותר גבוהה. בהמשך זה התגלה כפתרון טוב לכל הנוער השייך למגזר הציוני-דתי.

מאוחר יותר, משנוכחנו לדעת שבשביל לרכז את הנוער הזה ולהכניסו באהלה של תורה יש לתת לו גם לימודי חול, הגענו בסופו של דבר למזיגה של לימודי קודש ולימודי חול בצורה נכונה ששמרה על האופי הרוחני של הישיבה ועל הרמה התורנית שלה, ועם זאת שחררה את ההורים – ובמידה מסוימת גם את הנוער עצמו – מהדאגה הטורדנית להמשך החיים במציאות הדורשת גם לימודים כלליים לשם הכנה

הרב נריה, לפני שישים שנה, והרב אז נער צעיר, קמת וייסדת מערכת חינוך צעירה שכללה תנועת נוער וישיבה שהפכה לרשת ישיבות. האם בחזונוך ראית את המערכת כפי שהיא קיימת כיום?

הרב נריה: "חשוב לזכור מהתחלה כי כל עניין הישיבה בא מתוך ההכרה שתנועת-נוער דתית, הרוצה לחנך נוער שיידע להתמודד עם הרוחות המנשבות בעולמנו, לא מספיק לה שהנוער נמצא במסגרת של הווי דתי – שירה, ריקודים, פעילות ספורטיבית, שיחות כלליות – היכולה לשמש רק כדקורציה, כטיח יפה על גבי בנייה חזקה מבטון ומברזל.

המצב באותה עת היה שרוב חברי בני-עקיבא באו מבתי מסורתיים, חלקם רדודים מאוד וחלקם אף מבתי שהיום היינו קוראים להם חילוניים. בתי-הספר של המזרחי גם הם לא היקנו אז מספיק יהדות. מצב כזה יכול היה להיות רק מצב ביניים, אבל לא היה בו כדי להבטיח יציבות לימים יבואו ולא כדי להבטיח התמודדות עם מצבים לא נוחים, אולי קשים. היה הכרח לתת לנוער שלנו ביסוס דתי תורני הרבה יותר יסודי ורחב שרק מוסד אחד היה מסוגל להעניקו – וזו הישיבה.

נקיבא בהקצנה דתית אני גאה בנך!

הרב נריה: "שלימות הארץ ושלמות העם הם עניין אחד. מי שלא נאמן לאחד גם לא ונאמן לשני. עובדה היא שאלו שאינם נאמנים לשלמות הארץ כמו השמאל, גם מוכנים למעשים – כמו נישואים אזרחיים למשל – שיפגעו גם בשלמות העם. ומאלפים גם המספרים לאיזה חוגים שייכים אלה היורדים מן הארץ."

השמאל. גם לא יהדות-התורה היא זו שמתמודדת איתם במרחבי הארץ. רק אנחנו תמיד "משחקים על המגרש" שהם חושבים שהוא שלהם. רק אותנו הם רואים כמתחרים שלהם. הם מדברים על "יבוש התנחלויות ומתכוונים לייבוש כל עניין הציונות הדתית. אותו הם רוצים לייבוש ולהרוס. זה, אגב, לא ממש חדש. גם בימים של "הברית ההיסטורית" לכאורה, נלחמו אנשי תנועת העבודה בשצף קצף למנוע הקמת יישובים שלנו".

אנו שומעים דעות רבות הגורסות שעתידו של עם חשוב מעתידה של הארץ ולכן יש מקום לדאוג לשמירה על שלמותו של העם יותר מאשר שלמותה של הארץ. האם באמת יש סתירה בין השניים ואם יש, מה באמת עדיף?

הרב נריה: "שלימות הארץ ושלמות העם הם עניין אחד. מי שלא נאמן לאחד גם לא ונאמן לשני. עובדה היא שאלו שאינם נאמנים לשלמות הארץ כמו השמאל, גם מוכנים למעשים – כמו נישואים אזרחיים למשל – שיפגעו גם בשלמות העם. ומאלפים גם המספרים לאיזה חוגים שייכים אלה היורדים מן הארץ."

הציוניות הדתית. קח לדוגמא את השינויים הטובה באוניברסיטת בר-אילן שם הוקם בית-מדרש גבוה לתורה, מדרשה לבנות וכן קמה "מכללת אורות" באלקנה ורב ומבורך הרכוש הרוחני האקדמאי הדתי.

כל הציבור הזה אינו תלוי במשבי רוח. הוא איתן, מבוסס, ורק צריך לרכוש את אמונו. לכן, באותה מידה שמנהיגות התנועה תדע לאמצו ולחזקו, יתגלה מחר-מחרתיים באיזו מידה יהיה הוא הכוח המרכזי הציוני הלאומי הדתי בארץ-ישראל, הכוח היוצר והבונה בכל שטחי החיים של המדינה. הציבור החרדי, כדאי לזכור, גם אם הוא איתן מבחינה רוחנית, הרי מעמדו הציבורי מוגבל מאוד גיאוגרפית. לא הוא זה שמסוגל להתמודד עם בעיות העולם המודרני. זו היתה ונשארה החזית שלנו ואנחנו קוצרים בה הצלחות ניכרות. העובדה הזו – שלצערי מנהיגינו לא מקדישים לה תשומת לב מספקת – דווקא אנשי השמאל לגוניהם תפסו אותה נכון. מכאן נובעת ההתנגדות הנמרצת שלהם לשיתופנו בממשלה ולכל עמדות שלטוניות שיש בהן כדי לבצר את מעמדנו ולקדם את כוחנו. לא מפלגת ש"ס מסכנת את עתיד

גורם נוסף – צמצום העשייה. לא גוש-אמונים היה צריך להיות חלוץ ההתנחלות ביש"ע אלא הפועל-המזרחי, כמו שהוא היה בכל השנים חלוץ ההתיישבות הקיבוצית והמושבתית. לא היה צריך לקום "מרכז ישיבות בני-עקיבא" – זה היה צריך להיות מפעלה של התנועה. לא מי שמטפל כיום בהתנדבות בבנות השירות-הלאומי היה צריך לעשות זאת אלא זו היתה צריכה להיות מחלקה בתנועה. כך אפשר למנות עוד כמה וכמה נושאים חיוניים שהיו צריכים להעשות ע"י התנועה ומוסדותיה. לו כך היה, היינו מקבלים את המשוב המלא של הציוניות הדתית.

אבל הפוליטקניות הפנימית וצמצום שטחי העשייה ניתקו את המנהיגות מהמונים, והם שגרמו לאובדן האמון והביאו למה שהביאו.

לעומת זאת הציוניות הדתית-ציונית פעלה ועשתה – פועלת ועושה – גדולות ונצורות. הנה צמחו על-ידי אנשי התנועה מוסדות ומפעלים שהם היום המסד של התנועה הדתית-לאומית. הישיבות גדלו והתפתחו בעזרת חברי התנועה כאשר הם שם ורק במקצת ע"י מוסדות התנועה. הרי לא היתה שום החלטה אי-פעם בוועד-הפועל של התנועה להקים איזושהי ישיבה! והיום יש לנו ישיבות תיכוניות, ישיבות הסדר, אולפנות לבנות, כוללים על יד הישיבות שמהם כבר צומחים ועולים רבנים, רמ"ם ודיינים חשובים, ומכינות ישיבתיות קדם צבאיות לנוער לפני לכתו לצה"ל שכבר הוכיחו הצלחתם.

זהו מחנה עצום, מאגר אנושי דתי-תורני שמזרם והולך מדי שנה בשנה לתוך החברה הישראלית. מאגר בעל משקל שהיום הוא כבר מהווה את הבריאח התיכון היציב של

וברוחו, פתוח לבעיות הציבור, משתתף בחיי הקהילה ולאט-לאט הופך להיות המסד של החיים הדתיים הפרטיים האיתנים ושל שותפות מלאה בחיים הדתיים הציבוריים של הקהילה ושל המדינה".

הרב הקדיש את השנים האחרונות לעיסוק מוגבר בחייו של הרב קוק ופירסם ספריו עליו ועל משנתו. עד כמה אפשר לומר שקיימת היום זהות בין דרכה הרעיונית של תנועת בני-עקיבא לבין חזונו של הרב קוק זצ"ל?

הרב נריה: "כל הגישה המיוחדת לנוער והטיפול הנועז בדרך החינוכית בוודאי נובעים אצלנו מחזונו של הרב קוק זצ"ל שזכיתי והייתי מקורב אליו משך חמש שנים, כשלמדתי בישיבת "מרכז הרב", וגם אחר-כך השתדלתי ללמוד את ספריו. מאז היותי בבני-עקיבא השתדלתי לקרב את בני-ע למשנת הרב, דרך מאמרים ב"זרעים" (שזכיתי להיות עורכו הראשון) ודרך החוברת (הקטנה-גדולה) "משנת הרב" שהופיעה בשנה הראשונה אחרי פטירתו, חוברת שבאה להציג את משנתו הרוחנית של הרב זצ"ל בפני בני-עקיבא. אני הרגשתי איך הצעירים תופסים את רעיונות הרב זצ"ל ומחשבותיו ואיך זה מעודד אותם ועוזר להם לפלס דרך ולמצוא כיוון.

לצערי, בגלל העיסוק המלא שלי בישיבת כפר-הרא"ה ובישיבות האחרות שהקמנו, לא היה לי פנאי במשך עשרות בשנים להתמסר לעיסוק בסיפור תולדותיו של הרב ותיאור מפעליו.

הרב נריה: "אם שואלים מה גרם לירידת מספרנו בכנסת שכתוצאה מזה דחקו אותנו לשוליים, הרי זהו חטא עודף הפוליטקניות הפנימית הסייעתית שגרמה נזק רב לתנועה.